

Powstanie Wielkopolskie

<https://pw.ipn.gov.pl/pwi/form/r5492214693,ROGALSKI-Edmund.html>
2023-03-21, 18:22

ROGALSKI Edmund

Osoba

ROGALSKI Edmund

Urodzony

1891

Zmarł

1961

Opis

samorządowiec, dowódca kompanii kłęckiej, kpt. WP.

Ur. 22 X w Kłęcku w rodzinie mistrza rzeźnickiego Wincentego i Walentyny z Imbierowiczów. Początkowo był uczniem gimnazjum w Trzemesznie i Gnieźnie, jednak za przynależność do tajnego TTZ został wydalony z zakazem do uczęszczania do gimnazjów na terenie Poznańskiego. Następnie przez dwa lata w Oberlahstein pod Koblencją. W 1914 r. jako ekstern zdał maturę w Gimnazjum Św. Marii Magdaleny w Poznaniu, po czym podjął studia na Uniwersytecie w Berlinie na kierunku ekonomia.

Został zmobilizowany do wojska niemieckiego 2 VIII 1914 r. do 49 PP, a nast. 210 PP, walczył na froncie zachodnim. W 22 III 1915 r. ukończył kurs oficerski i został awansowany na podporucznika. Ranny do 28 II 1916 r. był hospitalizowany. Objął następnie stanowisko dowódcy kompanii i służył na froncie zachodnim oraz rumuńskim. W XI 1918 r. urlopowany, wyjechał

do Kłecka, gdzie zastał go wybuch Powstania Wielkopolskiego. Objął następnie dowództwo nad kompanią kłecką i wraz ze swoim oddziałem opanował to miasto, a następnie stację kolejową w Łopiennie przyczyniając się do kapitulacji oddziału niemieckiego. Z ochotników z Kłecka, Gniezna i Janowca sformował kompanię, która została wcielona do batalionu gnieźnieńskiego, jako 3. kp. Dowodził następnie tym pododdziałem w bitwach pod Szubinem, w walkach o Rynarzewo i pod Szczepcami. Jego kp. 6 IV 1919 r. weszła w skład 4 PSW (późniejszy 58 PP). Po miesiącu został przeniesiony do 5 PSW i w składzie tego oddziału walczył w wojnie polsko-bolszewickiej 1919-1920. 23 V 1919 r. został awansowany na porucznika, a 1 IV 1920 r. na kapitana. Od 29 IX 1920 r. dowodził batalionem zapasowym 67 PP. Po ukończeniu kursu dowódców baonów w Biedrusku (I 1921 r.) otrzymał stanowisko d-cy I batalionu w tym pułku.

Z dniem 31 XII 1922 r. odszedł z wojska. Przez dwa lata był dyrektorem Powszechnej Kasy Chorych w Gnieźnie. W 1925 r. został burmistrzem Jarocina; w 1939 r. wybrany ponownie, sprawując to stanowisko do wybuchu wojny. W 1939 r. został aresztowany przez Niemców i wywieziony z rodziną do obozu przejściowego w Cerekwicy, a w grudniu przesiedlony do Opoczna. Pracował jako tłumacz i społecznie kierował delegaturą Rady Głównej Opiekuńczej. 16 stycznia 1945 r. podczas nalotu sowieckiego został ranny. Nie odzyskał pełnej sprawności (75% inwalidztwa), był do 1947 r. delegatem przedsiębiorstwa zbożowego, potem pracował w spółdzielni inwalidów.

Zmarł w wyniku wypadku 3 VII 1961 r., pochowany na cmentarzu w Jarocinie. Odznaczony był m.in.: Orderem Virtuti Militari V kl. (1921), Krzyżem Niepodległości, Medalem X-lecia Odzyskania Niepodległości. Był żonaty z Kazimierą Wrzyszczyńską, z którą miał dzieci: Otylię (1920), Bogumiłą (1926) i Teresę (1927). Wydał drukiem wspomnienia Kompania kłecka (Jarocin 1936, Kłecko 2012 - oprac. D. Jung i B. Borowiak). W 1978 r. Gerard Górnicki poświęcił R. sztukę Poszli ci, którzy powinni, wystawioną 27 XII w Teatrze Polskim w Poznaniu. 27 XII 1985 r. odsłonięto tablicę pamiątkową na budynku, w którym odbyło się pierwsze zebranie powstańców.

Bibliografia

J. Karwat, Rogalski Edmund (1891-1961), (w:) J. Karwat, Ziemia Gnieźnieńska w Powstaniu Wielkopolskim 1918/1919. Wybrane aspekty z perspektywy 100 lat, red. G. Musidlak, Gniezno 2018, s.252-253.

Autor wpisu
Janusz Karwat